

# CUPRINS

- 7** ARGUMENT. O SUTĂ DE ANI DE LA DISPARIȚIA LUI JACQUES ELIAS
  
- 13** CAPITOLUL I. COMUNITATEA EVREILOR SPANIOLI DIN BUCUREȘTI ȘI TRADIȚIA EI CARITABILĂ
  - 13** 1a. Congregația sefardă bucureșteană în secolul al XIX-lea și în primele decenii ale secolului XX
  - 16** 1b. Acte de binefacere în cadrul comunității
  - 21** 1c. Societăți caritabile sefarde și activități filantropice
  
- 33** CAPITOLUL II. O FAMILIE DE DONATORI
  - 33** 2a. Părinții și frații lui Jacques Elias
  - 61** 2b. Bunicul și frații mamei lui Jacques Elias
  - 66** 2c. Sora lui Jacques Elias, Esther Ernestina și soțul ei, Solomon I. Halfon
  
- 75** CAPITOLUL III. UN TESTAMENT ISTORIC
  - 75** 3a. Testamentul lui Jacques Elias
  - 82** 3b. Codicilul testamentului
  - 84** 3c. Împământinirea lui Jacques M. Elias prin legea de la 11 martie 1880
  - 87** 3d. Semnificația testamentului lui Jacques Elias
  
- 91** CAPITOLUL IV. O FUNDAȚIE CARE A REZISTAT TIMPURILOR
  - 91** 4a. Actul de înființare a Fundației “Menachem H. Elias”
  - 98** 4b. Statutul Fundației “Menachem H. Elias”
  - 106** 4c. Scurt istoric al fundației și al supraviețuirii ei în perioada comunistă
  
- 111** CAPITOLUL V. JACQUES ELIAS ÎN PRESA VREMII ȘI ÎN MEMORIILE CONTEMPORANILOR
  - 111** 5a. Imaginea lui Jacques Elias în presa românească
  - 130** 5b. Imaginea lui Jacques Elias în presa evreiască
  - 139** 5c. Contribuția lui Jacques Elias la dezvoltarea și modernizarea economiei românești
  
- 149** CAPITOLUL VI. BUCUREȘTIUL LUI JACQUES ELIAS
  - 149** 6a. Locuirea sefardă în epoca lui Jacques Elias
  - 153** 6b. Proprietățile lui Jacques Elias
  
- 163** CAPITOLUL VII. MOȘTENIREA ELIAS DE LA BUCUREȘTI ȘI VIENA. REPORTAJ FOTOGRAFIC
  
- 216** ANEXA. ARBORELE GENEALOGIC AL FAMILIEI LUI JACQUES ELIAS

# ARGUMENT.

## O SUTĂ DE ANI DE LA DISPARIȚIA LUI JACQUES ELIAS

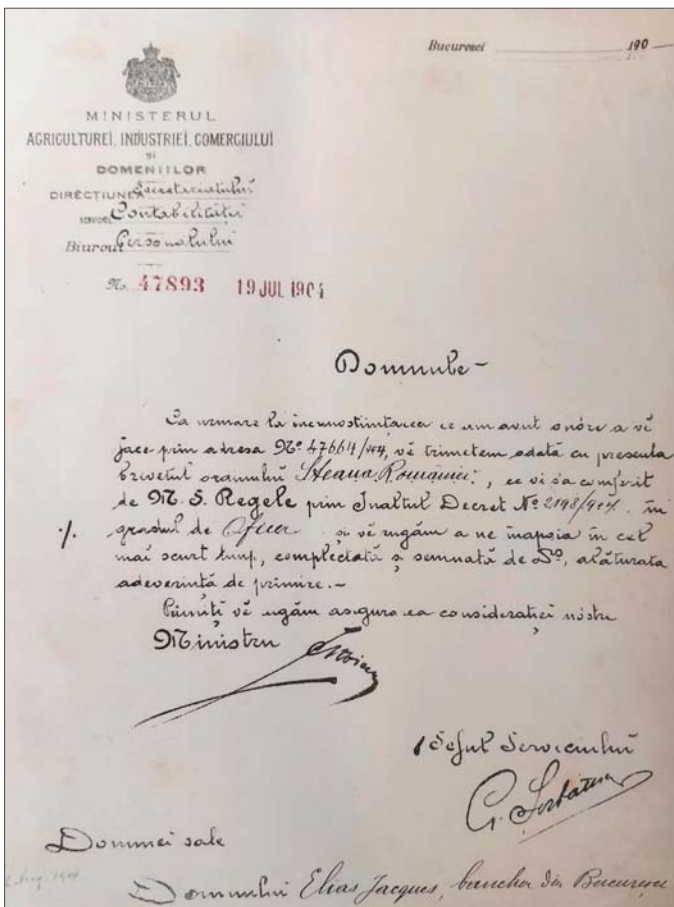
Acum 100 de ani, la 13 mai 1923, murea în casa lui de la București, din Strada Clemanceau (fostă Corabiei) nr.1, Jacques M. Elias, mare bancher, comerciant și filantrop, întemeietor, între altele, al industriei zahărului în România, personaj apreciat de contemporani, căruia Regele Carol I i-a acordat, drept mărturie și cu grațitudine pentru marile servicii aduse ca “proprietar și bancher în Capitală”, sau ca “bancher și întemeietor al industriei zahărului”, în numeroase rânduri, titluri de onoare și medalii: titlul de cavalier și, respectiv, ofițer al Ordinului Steaua României în 1889 și 1904; titlul de ofițer și comandor al Ordinului Coroana României în anii 1881 și, respectiv, 1909; Medalia “Meritul Comercial și Industrial”, clasa I, în 1913.

După o viață modestă și sobră, pe care a dus-o departe de zgomotul lumii, într-o mare discreție, fără a se căsători și a avea copii, preocupându-se de afacerile băncii sale (Banca Generală Română, ulterior Banca Generală a Țării Românești), ale altor bănci și întreprinderi din ale căror Consilii de Administrație făcea parte, sau de acte de binefacere, și-a lăsat întreaga avere Academiei Române, pe care a desemnat-o legatar universal al imensei sale avuții, însărcinând-o să întemeieze o fundație care să poarte, conform tradiției evreiești, numele tatălui său<sup>1</sup>, urmând ca prin intermediul acestei fundații să-i fie îndeplinite intențiile filantropice prevăzute în testament. Așa cum titra ziarul *Presa* din 15 mai 1923, în articolul intitulat “Moartea unui milionar original: Jacques Elias”:

*A murit acum pe tăcute așa cum i-a fost și viața. Dar la moartea lui de dezmințe o legendă: n-a fost egoist, n-a fost un harpagon. A adunat multe milioane, dar în afaceri absolut corecte. În deosebire de cei care au adunat averi imense și le-au risipit în străinătate, în deosebire de cei care au ridicat cu sacii milioane în aur și le-au cărat la băncile streine, în deosebire de acei care s-au expatriat și-au stat în castele în Franța sau Germania unde și-au risipit averile storse din țară, Jacques Elias moare*

---

1. Tradiția evreiască pune un accent major pe respectul față de părinți și pe onorarea memoriei lor prin donații care să le poarte numele. De obicei se donează unei instituții (sinagogă, școală, spital) de care dispărutul era în mod special apropiat, scopul fiind ca numele să fie amintit cât mai des, rămânând astfel viu. Faptul că în registrele de bancă ale casei Gebrueder A.H. Elias din 1906-1918, de pildă, apare menționat în mod constant, la capitolul cheltuieli, “Mama und Papa”, deși ambii dispăruseră demult, precum și o rubrică permanentă numită “kupa zedaka” (caritate în limba ebraică), nu face decât să confirme atașamentul lui Jacques Elias și al fratelui său Abraham față de această tradiție (Heinrich murise în 1901).

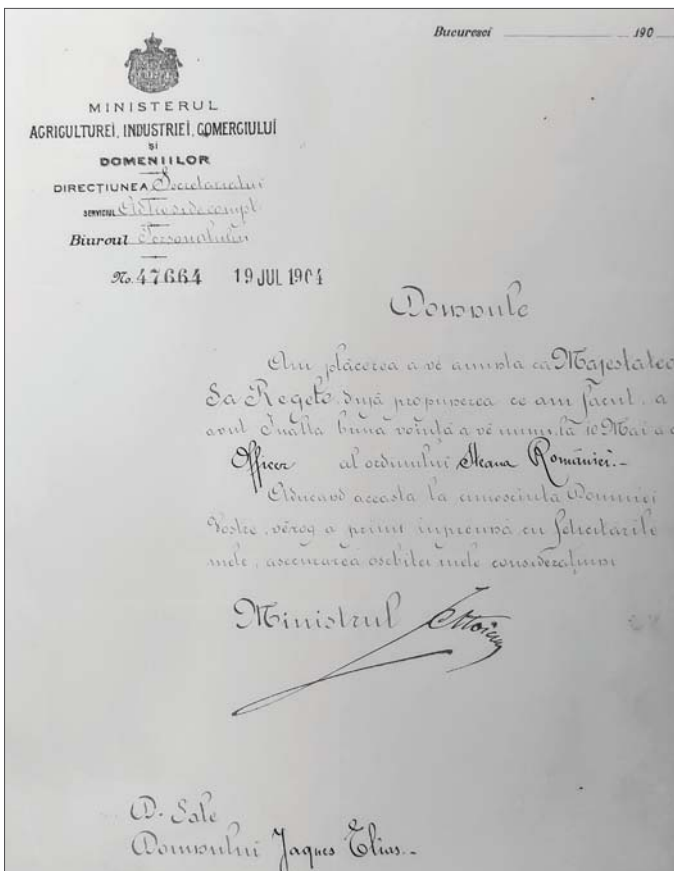


lăsând în țară, pentru scopuri culturale și naționale, aproape un miliard de lei. Toată viața lui a fost modest și discret. Murind, a făcut un gest nobil, generos, altruist, tot ce a adunat a lăsat țării sale pentru care dovedește acum că a avut o dragoste firească, iar pe frontispiciul instituțiilor ce se vor crea cu averea lui să nu se graveze numele lui, ci acel al părintelui lui.

Dacă amintirea gestului nobil al lui Jacques Elias este păstrată vie prin existența și activitatea Fundației Familiei Menachem H. Elias a Academiei Române, nu același lucru se poate spune despre dimensiunea vocației lui filantropice sau despre importanța lui contribuție la dezvoltarea României moderne, atât prin ceea ce a întreprins în țară, cât și prin ceea ce a realizat datorită legăturilor de familie și de afaceri cu marile capitale europene, despre care prea puțin se mai știe astăzi.

De aceea, volumul de față, care apare la inițiativa și sub egida Fundației, pentru a marca împlinirea centenarului de la dispariția acestei personalități excepționale și pentru a-i oferi un binemeritat omagiu, îi pune viața în context istoric, social și familial și readuce în actualitate, pe lângă textul testamentului, al actului de fondare și al statutului Fundației, impresiile contemporanilor așa cum au fost consemnate în memorii și articole de presă, dar și o serie de mărturii, imagini și documente uitate, recent redescoperite în arhivele bucureștene și vieneze.

Această redescoperire a fost posibilă datorită bunăvoinței ieșite din comun a următoarelor persoane, cărora dorim să le mulțumim în mod special: Susanne Uslu-Pauer de la arhivele comunității evreiești din Viena, Herbert Hutterer de la arhivele naționale austriece, Ulrike Denk de la arhiva Universității din Viena, Wolf Erich Eckstein, cunoscut genealogist, care ne-a ajutat să obținem documente de la arhivele municipale vieneze, Alexandra Serediuc și Camelia Robotin, care ne-au pus la dispoziție arhivele sediului Fundației din Viena, și mai ales Irina Cajal Marin, Grațiela Vâjială și Ion Anghel, care ne-au oferit pozele și documentele din arhiva Fundației de la București și au sprijinit constant demersul nostru.



**Felicia Waldman**